Европейска заповед за разследване, правна взаимопомощ и съвместни екипи за разследване

Европейска заповед за разследване, правна взаимопомощ и съвместни екипи за разследване

В настоящия раздел се прави преглед на правото на ЕС във връзка със събирането на доказателства, предоставянето на правна взаимопомощ и създаването на съвместни екипи за разследване (СЕР) по трансгранични дела.

Контекст

Премахването на граничния контрол в ЕС значително улесни свободното пътуване на гражданите на ЕС, но това улесни и престъпниците да действат през граница.

Ето защо е важно държавите от ЕС да си сътрудничат ефективно за събирането на доказателства по наказателноправни въпроси.

Събиране на доказателства по наказателно дело

Европейска заповед за разследване

Европейската заповед за разследване е съдебно решение, издадено или потвърдено от съдебен орган на една държава от ЕС, за извършването на процесуално-следствени действия в друга държава от ЕС с цел събирането на доказателства по наказателноправни въпроси.

Директивата относно европейската заповед за разследване по наказателноправни въпроси беше приета на 3 април 2014 г., като държавите от ЕС трябваше да транспонират Директивата в националните си правни системи до 22 май 2017 г. Дания и Ирландия не са обвързани от този инструмент.

Европейската заповед за разследване се основава на взаимното признаване, което означава, че изпълняващият орган е длъжен да признае и осигури изпълнението на искането на другата държава. Изпълнението се извършва по същия начин и при същите условия, както ако съответното процесуално-следственото действие е било разпоредено от орган на изпълняващата държава. Европейска заповед за разследване може да бъде издадена и с цел събиране на доказателства, които вече съществуват.

С Директивата се създава единна всеобхватна рамка за събирането на доказателства. Процесуално-следствените действия включват например разпит на свидетели, подслушване на телефонни разговори, разследвания под прикритие и информация относно банкови операции.

Издаващите органи могат да използват европейската заповед за разследване само ако процесуално-следственото действие е:

необходимо,

пропорционално и

се допуска в сходни национални случаи.

Европейската заповед за разследване се издава на стандартен формуляр и се превежда на официалния език на изпълняващата държава от ЕС или на друг език, посочен от изпълняващата държава от ЕС.

Съгласно новата Директива процесуално-следствените действия трябва да се извършат от изпълняващата държава от ЕС със същата бързина и степен на приоритет, както при сходни национални случаи.

В Директивата са определени срокове (максимум **30 дни**, за да се вземе решение за признаването и изпълнението на искането, и **90 дни**, за да се изпълни ефективно искането след вземането на такова решение).

Държавите от ЕС могат да откажат да изпълнят искането на определени основания. Следните общи основания за отказ важат за всички действия:

имунитет или привилегия или правила за ограничаване на наказателната отговорност във връзка със свободата на печата,

потенциално накърняване на основните интереси на националната сигурност,

производства, които не са с наказателен характер,

противоречие с принципа *ne bis in idem*,

екстериториалност в съчетание с двойна наказуемост,

несъвместимост със задълженията, свързани с основните права.

Съществуват допълнителни основания за отказ за някои действия:

липса на двойна наказуемост (с изключение на списъка с тежки престъпления),

невъзможност да се изпълни действието (процесуално-следственото действие не съществува или не може да се използва в сходни национални случаи и няма алтернатива).

Електронни доказателства

За разследванията по наказателни дела събирането на електронни доказателства, като например информация относно притежателя на електронна пощенска кутия или времето и съдържанието на съобщенията, обменяни чрез Facebook Messenger, често има трансгранични измерения, тъй като данните може да се съхраняват или доставчикът на услуги да се намира в друга държава от ЕС или другаде по света.

В този контекст традиционните инструменти за съдебно сътрудничество се смятат за твърде бавни. На 17 април 2018 г. Европейската комисия предложи нови правила под формата на регламент и директива, за да улесни и ускори събирането от правоприлагащите и съдебните органи на електронните доказателства, които са им необходими, за да разследват и евентуално да преследват по наказателен ред престъпниците и терористите.

Правна взаимопомощ

Правната уредба на тази помощ е установена от Конвенцията за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите — членки на Европейския съюз, от 29 май 2000 г. и Протокола към нея от 16 октомври 2001 г.

Основната цел на Конвенцията е да подобри съдебното сътрудничество, като развива и модернизира действащите разпоредби, уреждащи правната взаимопомощ. По-специално Конвенцията допълва разпоредбите и улеснява прилагането между държавите от ЕС на:

Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси на Съвета на Европа от 20 април 1959 г. и допълнителния протокол към нея от 17 март 1978 г.;

разпоредбите относно взаимопомощта по наказателноправни въпроси на

Конвенцията от 19 юни 1990 г. за прилагане на Споразумението от Шенген.

Съгласно Конвенцията молещият орган може да се обърне към издаващия орган директно.

Освен ако изпълняващият орган няма основания да отхвърли искането, то следва да се изпълни възможно най-бързо и в срока, определен от молещия орган, ако това е осъществимо.

До 22 май 2017 г. Конвенцията беше основният инструмент за събиране на доказателства в ЕС. Считано от тази дата, Директивата относно европейската заповед за разследване замени съответните разпоредби на Конвенцията и Протокола за онези държави от ЕС, които са обвързани от Директивата. Конвенцията и Протоколът все още са особено релевантни за тези държави, доколкото някои разпоредби (като например тези относно съвместните екипи за разследване) не са заменени от Директивата, както и за държавите от ЕС, които не са обвързани от Директивата.

Моля вижте тук по-подробна информация за ратифицирането на Конвенцията и тук — за Протокола.

Съвместни екипи за разследване

Съвместен екип за разследване (СЕР) е екип, състоящ се от съдии, прокурори и правоприлагащи органи на няколко държави, създаден за определен срок и с конкретна цел чрез писмено споразумение за провеждане на разследвания по наказателни дела в една или няколко от участващите държави. В правната уредба на ЕС се предвижда възможността за създаване на СЕР между държавите членки — в член 13 от Конвенцията за взаимопомощ по наказателноправни въпроси между държавите — членки на Европейския съюз, и в Рамково решение 2002/465/ПВР на Съвета относно съвместните екипи за разследване.

За повече информация

СЕР

Последна актуализация: 25/11/2019

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.